

ПОЕТИКА ЛІРИКИ ДМИТРА МАКОГОНА

Вінницький національний технічний університет

Анотація: У статті проаналізовано поетичну творчість Д.Макогона в аспекті проблематики, поетики, стильової манери, з'ясовано її роль та місце у літературному процесі доби з сучасного погляду.

Ключові слова: ліричний герой, образи, почуття, ліричний наратив, поетичний світ.

Abstract: *The poetry of D. Makogon, its terms of perspective, poetics, stylistic manner, clarified its role and place in the literary process in the modern period is analyzed in the article.*

Keywords: lyrical hero, images, feelings, lyrical narrative, poetic world.

Українська лірика помежів'я XIX – XX століть прикметна присутнім розширенням проблемно-тематичних, естетичних, стильових, жанрових вимірів. До площини художнього осмислення потрапляють не лише нові суспільно-історичні реалії, але й соціокультурні, цивілізаційні зрушення, філософсько-світоглядні та психічні первні людської особистості. Поетичний дискурс цієї доби чи не найяскравіше продемонстрував свою синтезуючу здатність; у літераторів із системно ще не сформованим індивідуальним стилем його заміником стало еклектичне тяжіння до поєднання різних ідейно-естетичних систем, традицій визначних попередників. Представлене іменами М.Старицького, І.Франка, В.Самійленка, О.Маковея, Лесі Українки, Олександра Олеся, Б.Лепкого, М.Вороного, М.Філянського, В.Пачовського й ін. вітчизняне поетичне мистецтво межі віків засвідчує еволюцію естетичної свідомості у бік художнього полістилізму – органічного співіснування видозміненої романтичної традиції з реалістичною, а також із утвердженими модерними напрямками письменства.

У силовому полі схарактеризованих тенденцій постала й поетична творчість Д. Макогона – поета-громадянина, людини безкомпромісної, пристрасної вдачі, яка не дозволяла йому заплющувати очі на насущні проблеми бездержавного народу, роз'єданого Російською та Австро-Угорською імперіями. Сина багатодітної селянської родини з Тернопілля Дмитра Яковича Макогона (народився 28 жовтня 1881 року в містечку Хоросткові), що здобув освіту в місцевій школі та Тернопільській гімназії¹, таким формувала участь у діяльності нелегального гуртка учнівської молоді, яким, за свідченням очевидців, опікувалися І.Франко та М.Павлик, та у радикальному русі на користь українського селянства, розповсюдження забороненої літератури.

Знайомство гімназиста з І.Франком, наголосимо, стало одним із вирішальних чинників у становленні Д.Макогона як письменника. Особливо помітний вплив Франка на поезію Д.Макогона. І йдеться не лише про численні алюзії та ремінісценції, але й про загальну пафосність, тип риторики поетичних текстів, образно-сміслові ряди, художні прийоми тощо.

Показовими для характеристики естетичних переконань письменника, що постали в орбіті Франкового ідейного впливу, видаються антидекадентські думки письменника з приводу ролі поета і його мистецького слова в суспільстві: "... поети повинні додавати громадянству життєвої енергії, зогрівати до боротьби і піддержувати віру у її повний успіх, а вже ніколи не повинні ширити зневіри, знеохоти і апатії" [1, 7].

Світоглядні позиції митця (а це передовсім народницька ідеологія, пройнята гуманістичними інтенціями) зрештою чи не найповніше втілилися в його поетичному світі, сповненого громадянського пафосу, безкомпромісної національно-визвольної революційної пристрасності, декларативного, а часом і маніфестного характеру, поєданого із глибоко суб'єктивними, особистісними переживаннями. Принаймні в такому ключі сприймаються поезії Д. Макогона, написані упродовж 1900 – 1907 рр. і об'єднані у збірку "Мужицькі ідилії" (Чернівці, 1907, „накладом власним”), що вийшла, до речі, того ж року, коли в родині Макогонів народилася донька Дарина – в майбутньому відома українська письменниця Ірина Вільде.

У радянський період літературно-критичне осмислення художньої спадщини Д.Макогона обмежалося, в основному, передмовою до видання його поетичних і прозових творів, публікацією кількох його художніх текстів у збірнику „Письменники Буковини”, а також спорадичними згадками в періодиці. Спостерігаємо, по суті, лише фіксацію відповідних мистецьких фактів, основних подій життєвого і творчого шляху автора. Про комплексне ж осмислення художнього феномену

письменника в органічному зв'язку з провідними літературно-мистецькими тенденціями порубіжної епохи в цьому випадку не йшлося.

Виключно з позицій “непримиримої класової боротьби” потрактовувалася творчість Д.Макогона і в літературно-критичних статтях А. Коржупової, О. Романця, А. Фаріона та ін. [3; 6; 7]. Тут не йдеться про осмислення поетичної й прозової спадщини письменника як до певної міри самобутнього мистецького явища, що формувалось і функціонувало у системі вітчизняного літературного процесу кінця ХІХ – першої половини ХХ ст. Автори статей натомість намагаються виокремити насамперед ідеологічну складову художніх текстів Д.Макогона, однотипно вбачаючи в його творах лише “заклик до боротьби”, “мрії про возз'єднання з Радянською Україною”, “прагнення пробудити в масах революційно-визвольні настрої” і под. Поетичні ж, насамперед стильові особливості різножанрової спадщини письменника, її деякою мірою еkleктичний характер, тяжіння до поєднання різноманітних художньо-зображальних засобів залишалися поза увагою критиків.

Лише після здобуття Україною державного суверенітету стало можливим оприлюднення невідомих архівних матеріалів про Д. Макогона як активного учасника Української військової організації, а пізніше – Організації українських націоналістів. Ідеться, зокрема, про ґрунтовну розвідку В.Качкана “Нові архівні документи про родину Макогонів”.

Як бачимо, Д.Макогона-поета та прозаїка донині фактично можемо віднести до українських авторів, іще не відомих широкому читацькому загалу. Ідеологічно проскрибований свого часу, його художній спадок належним чином не поцінований й не осмислений вітчизняним літературознавством. Недослідженими виявляються більшість поетичних і прозових текстів Д.Макогона, що репрезентують його світоглядні засади, індивідуальну манеру письма, особливості поезики, стильові домінанти, естетичну й образну системи тощо.

Метою пропонованої статті є дослідження своєрідності художнього світу поезії Д. Макогона, зокрема, з'ясування провідних мотивів й образів його поетичної творчості, засобів їх художньої реалізації, місце і роль цієї поезії в літературному процесі доби.

Єдина поетична збірка письменника, “Мужицькі ідилії”¹, об'єднала твори, написані впродовж 1900 – 1907-х рр. Уміщені у книжку поезії характеризуються підвищеним інтересом до соціально-політичних сторін життя суспільства, громадянським пафосом, гострим етичним спрямуванням, революційною пристрасністю й безкомпромісністю у боротьбі за сповідувані ідеали. В ліриці Д. Макогон виступив провідником ідеї революційного оновлення суспільства, речником наміру кардинально змінити узвичаєний неправедний світоустрій. Літератор по-новому підходить до вирішення проблеми обов'язку митця перед народом, стверджуючи ідею служіння словом і ділом.

Естетичні й морально-етичні контури його поетичного світу визначають ідеї гуманізму, людської гідності, свободи й справедливості, захисту прав усіх знедолених і ошуканих, обстоювання національної самобутності й державної незалежності України. Ці риси споріднюють художні шукання Д.Макогона з поетичною практикою І.Франка, М.Старицького, П.Грабовського, Б.Грінченка, В.Самійленка, О.Маковея, інших митців тієї доби.

Широка тематична парадигма творчості письменника (його вірші, як показує аналіз, охоплюють різні аспекти індивідуального й суспільного буття особи і нації, проблеми соціального й політичного характеру, морально-етичного тощо) служить для експлікації ідей, символів, образів, думок і почуттів ліричного героя. Його можна схарактеризувати як особистість, перейняту проблемою дегуманізації світу й усвідомленням потреби боротьби, активної життєвої позиції заради долі співвітчизників, кращого майбутнього для своєї країни, як гуманного оборонця простоліду. Коло мотивів поезій, характер ліричного суб'єкта (борця, революціонера), а також світоглядні домінанти автора (Д.Макогону були близькі драгоманівсько-франківські концепції поєднання соціал-демократизму із національною ідеєю) зумовили й жанрово-видові модифікації його поетичних творів, їх стильові характеристики.

Так, показово, що більшість віршів збірки “Мужицькі ідилії” належать до так званих прикладних жанрів реалістичної лірики, покликаних до життя певними суспільними потребами й спрямованих на конкретного адресата. Це референтні поезії, з-поміж яких найхарактернішими жанровими різновидами є послання, присвяти, епістоли (“Не забуду...”, “О ти, пригноблений народе...”, “Шалійте...”), вірші-заклики (“Вставай народе!”, “Єднаймося, браття...”, “О, нещасний хлопе...”, “Воскреснем!”, “До роботи”, “На віче!”), вірші-розмірковування (“Два світи”, “Сівач і вітер”, “Контраст”, “Вітер віс...” тощо), „рольові” монологи – “Мужицькі думи восени” – чи й діалоги: “Гей, мужику!...”. Окреме місце посідають нечисленні зразки поезії медитативного

характеру, сповнені інтимно-суб'єктивних письменницьких роздумів (“Сльота”, “До весни”, “Співай, мій пташку...”).

Уже на жанрово-композиційному рівні чітко вимальовуються особливості індивідуального авторського світобачення: тенденція до філософської заглибленості в проблеми індивідуального та суспільного буття, виразного розмежування моральних полюсів світу і пов'язана з цим конфліктність ліричного сюжету, заснованого на етичному протистоянні (правда – несправедливість, людяність – антигуманність, гармонія – дисгармонія).

Найбільш частотними, тож лейтмотивними у збірці, є відтворення страждань українського народу (образ останнього репрезентовано переважно селянством), його економічного й духовного зубожіння, роздуми над універсальними законами світобудови, перейнятість соціальними антагонізмами (наприклад, у „Контрасті” показаними у душі поезії „Учта” М.Старицького), самою природою соціальної нерівності, намагання осмислити місце поета-громадянина в житті, утвердження думки про те, що “настане небавом нам радісний день, / в яким всі щасливо маєм жити....”.

Постать ліричного суб'єкта у поезіях Д.Макогона найчастіше окреслюється через рефлексії як постать активного героя, свідомого борця-революціонера, спроможного на мужні вчинки та самопожертву заради вищих ідеалів. “Мужицькі ідилії”, по суті, репрезентують устійнену письменницьку етичну концепцію „цілого чоловіка” – гармонійної людини й цілісної особистості зі сформованими переконаннями, власним поглядом на світ. Життя для такого ліричного героя – активна і непримиренна боротьба, жертвне торування шляху до поставленої мети.

Відповідно до такого розуміння життя, світоустрою, місця особи в світі викристалізовується загальний пафос книжки. Він емоційний, вольовий, життєстверджуючий, пристрасний, натхненний вищою ідеєю служіння інтересам рідного народу та загальнолюдським гуманістичним цінностям. Це, до речі, знову ж споріднює Д. Макогона з І. Франком (нехай вони і є митцями різного калібру), що виявляється на рівні численних інтертекстуальних зав'язків між їх ліричними творами.

У багатьох поезіях (“Вставай народе!”, “Гей, молодь вкраїнська!..”, “Гей, у “Січ”!”, “В тяжку годину”, “Гей, хлопці-молодці”) типологічно зіставні з віршами Каменяра й Мойсея на громадські теми, відчутний сильний публіцистичний, агітаційний струмінь, викликаний потребою відреагувати на потреби відродження України. Таким чином, мистецтво слова Д. Макогона постає не стільки засобом рефлексії, пізнання світу, скільки способом оприявлення власного ставлення до реальності й прагненням вплинути на неї, виправити недосконалий світопорядок.

З огляду на вищесказане можемо стверджувати: поетичні твори Д.Макогона сприймаються насамперед як вияв його суспільно-політичної позиції, продовження свідомої й цілеспрямованої боротьби за ідеали національної й особистої свободи, соціальної рівності, громадянських прав. Ці концептуальні засади його творчості відстежуються певною мірою у програмній поезії “Вставай народе!”, яка й відкриває збірку:

Вставай, народе, з сну будися!
Доволі вже блукав ти, брате, в
тьмі. Поглянь на себе, подивися
На жизнь свою у вражому ярмі [2, 4].

Лірико-агітаційна риторика, заклики й імперативні спонування до дії (“вставай народе”, “уствай в ряди”, “спіши до бою” тощо) тут поєднуються із викладом власної концепції пошуку “святої правди”, що в поетичному світі автора уособлює тяжіння до ідеалів справедливого, гуманного світоустрою, побудованого на началах рівності, свободи і демократії. Апелювання до аналогічного концепту “правди” простежуються і у віршах “Два світи”, в якому “правда” по-“відфольклорному” асоціюється із “гарною долею” (“О, нещасний хлопе...”), де “правда” і “право” виступають неодмінними атрибутами життя вільної людини (“Що за хатки се?..”, “За що терпиш?..”, “Воскреснем” та “Не забуду...” містять розгорнуті образи-символи “волі, світла й правди”) тощо.

Образна система цих творів відбиває авторську ідею життя як боротьби, безперестанного сходження до вищого ідеалу справедливого суспільства, позбавленого соціальних антагонізмів, кричущого майнового розшарування, експлуатації людини людиною й гноблення нації нацією, духовної темряви й рабства. Концепт “правди”, в утіленні типологічно зіставний із поетикою „фольклорного примітиву”, тут постає трансцендентним образом-символом, уособлюючи найзаповітніші письменницькі сподівання й кореспондуючи з народнопоетичними уявленнями про “правду святу”, “долю”.

Аналогічну лінію художнього мислення спостерігаємо й у творчості І.Франка. Так, ліричний наратив поезій “Всюди нівечиться правда”, “Товаришам” та ін. будується як вільний самовияв індивідуальної позиції, як устремління особистості до правди, захисту власних переконань. Тут (як і у віршах “Два світи”, “О, нещасний хлопе...”, “Вставай, народе!”, “Воскреснем!” Д.Макогона) містяться розгорнуті антитези правди – брехні, світла – темряви, що сприймаються, на наш погляд, як сигніфікати, ідейні маркери авторських естетичних та етичних поглядів. Обидва митці демонструють виняткову, сказати б, солідарність особистих переконань (неприйняття несправедливості існуючого ладу, національного гноблення, необхідність кардинальних змін у соціальній структурі тощо), а звідси – ідентичність художньо-виражальних засобів, образних структур, метафоричних рядів, щоправда, менше художньо виразних у буковинського лірика.

Характером ліричного наративу (агітаційним, з виразною громадянською домінантою), риторичністю викладу, системою художніх засобів (специфічна ритмомелодика, тропіка), утвердженням образу людини-борця, „січовика”, революціонера Д.Макогон протестував проти несправедливого суспільного ладу, економічного визиску краян, політики їх денаціоналізації, яку впроваджували чужинецькі господарі краю і Батьківщини.

Принагідно відзначимо, що окреслена концепція людини-громадянина, людини-борця має досить стійку традицію своєї кодифікації в українській літературі. Започаткована ще в межах романтичного дискурсу Т.Шевченка, свого апогею в західноукраїнській частині національного письменства вона досягла наприкінці ХІХ ст. у ліриці І.Франка. Йдеться про збірки “З вершин і низин” та “Вірші на громадські теми”, де репрезентовано багатогранний наскрізний образ суспільно активної людини, поета-громадянина, палкого патріота, мовна партія якого – прямий заклик до дії, акції спротиву, непокори, як єдиної прийнятної життєвої позиції (показовими з огляду на це вбачаються рядки поезії “Товаришам”: “Борітеся! Терпіть! По всій землі / Рівняйте стежку правді!” [3, 58]).

Громадянська лірика Дмитра Макогона фактично виявляється продовженням на власному художньому рівні поетичної практики М.Старицького, І.Франка, Б.Грінченка, О.Кониського, В.Самійленка, О.Маковея, П.Грабовського, С.Яричевського, О.Колесси й інших письменників останньої чверті ХІХ – початку ХХ ст. Можемо з упевненістю стверджувати, що маємо стійко кодифіковану у вітчизняному поетичному мистецтві традицію, спрямовану на засудження антигуманного світу, утвердження певного ідеалу життя як безперервної боротьби, активного діяння на користь громадської справи. Такий погляд усталився і в сучасній літературознавчій науці [4, 13 – 14]. Як показують спостереження, ліричний герой Д.Макогона наділений прометеїстським духом непокори, відвічним протестом проти будь-якої тиранії, сваволі “власть імущих”, пануючого у світі зла. Звідси й емоційно марковані характерні образні конструкції, словесні формули та фрагменти, з яких змонтовано поетичний дискурс митця: “вставай, народе”, “бій завзятий”, “правда встане”, “невтрачена надія”, “ясне сонце”, “пригноблений народе”, “сильний ряд борців”, “хижий звір” і подібне.

Загалом же ідея служіння поета суспільно важливій справі виступає провідною в творчості письменника. Вона реалізована в різних аспектах (служіння словом, ділом, активний вияв співчуття, намагання дати пораду, накреслити програму дій, привернути увагу до важливих справ тощо) й актуалізується в багатьох віршах. Серед найхарактерніших у цьому плані назвемо поезії “Воскреснем!”, “Бог і Сава”, “Царський маніфест”, “Чи ти знаєш?”, “Плугатар”, “Під тиним”, “Шалійте...”, “За що терпиш?..”, художня образність яких, як і ідейне звучання, пафосність, були типовими для вітчизняної поетичної практики означеного періоду.

Йдеться головним чином про поєднання реалістичної (а подеколи й натуралістичної) естетики в зображенні навколишнього світу з неоромантичним пафосом активізму особи, ліричного героя, який береться змінити існуючий стан речей. Аналогічні тенденції в словесно-образному мисленні, до речі, спостерігаємо в творчості І.Франка (“Гімн. Замість пролога”, “Наймит” тощо), М.Чернявського (“Мої, радощі і суми”, “Борцям – героям”, “Всі надії мої...”, “Кайдани”, “Сором в пільмі духа”), П.Грабовського (“До України”, “До українців”, “Народові українському”) й цілого ряду інших митців межі століть.

Окрім того, аналіз на текстовому матеріалі порушеної проблеми художнього втілення особистості поета-громадянина, поета-месії та його ролі й місця в суспільному житті свого народу дає підстави виокремити кілька суттєвих моментів. Насамперед для громадянської лірики Д.Макогона (як і загалом для вітчизняної поетичної практики, починаючи з Т.Шевченка, І.Франка,

Лесі Українки, Олександра Олеся та закінчуючи Є.Маланюком) властива певна профетична визначеність. Сучасні дослідники пов'язують її з тим типом світоглядно-християнської літератури, де письменник ототожнюється з пророком як виразником волі вищої, трансцендентної сили, провідником незаперечних істин [5, 34]. Цікаво, що І.Франко в одній із своїх літературознавчих праць фактично сформулював це твердження у вигляді мистецького кредо: "Поет єсть винайдення іскри божества в дійсності" [6, 399].

У поетичному світі Д.Макогона ця теза набуває статусу філософсько-морального імперативу, етичного закону, завдяки якому письменник стає творцем нової реальності, одухотвореної вищою ідеєю свободи, рівності, справедливості (згадаймо у зв'язку з цим і вже цитований вислів щодо призначення поетичного мистецтва бути своєрідним каталізатором суспільної думки, рушієм громадянської свідомості).

Така позиція реалізована безпосередньо у вірші-посланні "Співакові". Головна увага в поезії сконцентрована на образі "співака", в піснях якого втілене божественне одкровення. Відтак вони здатні запалювати серця людей, пробуджувати їх свідомість і надихати на нові звершення заради майбутнього.

Історична місія поета-громадянина, за Д.Макогоном, полягає в тому, щоб служити рідному народові власним "словом-пісню": "Ти (звернення до співака, поета. – О.П.) катам кинь смуток й горе, / нам дай – бодрості, відваги, / звесели нам серце хворе / й до борні додай нам снаги" [1, 228]. Основне смислове навантаження тут виконують контрастні образи "пісні горя і неолі" та "пісні сильної, як шум моря", що по-різному впливають на психоемоційний стан аудиторії, породжують дихотомійні почуття.

Д.Макогон-лірик у поезіях оприявнив своє мистецьке завдання, як він його зрозумів: формувати національну самосвідомість співвітчизників, виховувати почуття людської гідності, прищеплювати відразу до всіх форм соціального і духовного рабства, пробуджувати патріотичні почуття, вселяти надію на державне відродження. Така дискурсивна практика вимагала й відповідної номенклатури художніх образів. При цьому письменник звертається, в основному, до традиційних, більшою мірою символічних образів "велета українського" (пригнобленого і уярмленого – пор. із "Казкою про велета" Лесі Українки) та "клятого тирана" (гнобителя), експлуатуючи їхнє семантичне навантаження.

Ці образи виступають центральними, приміром, у вірші "Воскреснем!", побудованому на контрастних, як і у віршовій відповіді М.Вороного Франкові, постатях "велета" й "тирана" та протиставленні рабського сьогодення вільному вимріяному майбутньому. Уособленням надії на зміни є "душа народна" – субстанція, яка, в уявленні поета, наділена непереборною силою волі, потягом до свободи: "Не згине, браття, люд наш зневолений, / не вб'є його ні Сибір, ні тюрма, / хоч горем він прибитий і здавлений, / хоч він навик до свого вже ярма. // Душа його, бач, сильна і могуча / до волі, світла й правди все стремить; / нехай на него куль злітає туча – / його ідея вічно буде жить!" [2, 23].

У цитованих рядках чи не найяскравіше втілений характерний для Д.Макогона життєстверджуючий пафос, оптимізм, віра у безсмертний волелюбний дух народу, його вічне прагнення до свободи. Поступово поет розгортає поетичний простір, універсально розширюючи його до меж всієї України, окресленої романтичними топосами "могил" і "тихого степу", охоплюючи весь багатостраждальний люд (колишні раби, "збуджені покликом святим"), а зрештою і цілий світ.

Слід виокремити ще одну принципову рису поетичної практики Д.Макогона. Продемонстровані впливи естетики романтизму як цілісної художньої системи відчуються насамперед у творах із виразною народнопоетичною образністю (відомо, що вітчизняний романтизм поставав на ґрунті фольклору, що виступав невичерпним джерелом мотивів, образів, стильових моделей, ритмомелодики тощо). Отже, властиві українській романтичній традиції фольклорні мотиви письменник успішно культивував у поезіях "Пачкар", "До весни", "Співай, мій пташку...", "Рекрутські", "В вечірню хвилю", "На шляху", "Вітер віє...", "Вітер скажено...", "Осінній ранок" тощо.

Варто відзначити широке використання у них фольклорної персоніфікації лихої долі, злиднів ("ходить смуток", "хлопська доля", "нужда велика"), сонця, весни, смерті („конини" селянина у „На шляху" чи жінки у „Мужицькій радості"1), велетня, народнопоетична тропіка у межах поетики традиційних епітетів, метафор і порівнянь, як-от: "вітер віє, повіває", "ясне сонце", "пісня жалібна" у вірші "Вітер віє..."; або "дівчина мов зіронька", "витоптав я стежечку" з поезії "Наймит"), а також

застосування власне пісенної ритмомелодики на кшталт заспіву з ритмоторчимизачинними вигуками (“Гей летіли круки, круки”, “Ой поїду в місто рано”, “Гей весно, весно” і под.).

Фольклорні зображувально-виражальні засоби виступають у поезіях Д.Макогона органічною складовою процесу художнього моделювання дійсності. Так, скажімо, у вірші-пісні “Рекрутські” народнопоетичні образи “сумної пісні”, “круків”, “рідної хати”, “юного козака”, “чистої криниці”, “любої дівчини” виступають наріжним каменем світовідчуття ліричного героя, дають структуротворчий імпульс його рефлексіям, переживанням, що, у свою чергу, посилює “стару” емоційність.

Загалом фольклор як один із елементів стилю Д.Макогона має широкий діапазон вияву в його поетичному світі. Окрім добре відчутних запозичень традиційних образно-естетичних моделей і стилізацій, фольклор відіграє принципову роль „сили” творчості лірика у процесі утвердження національної ідентичності зображуваних реалій, емоцій, візій. Так, образи ліричного героя, селян чітко прив’язані до рідного буковинського краю, українського національно-народного середовища, моделювання якого стає можливим лише за умови художнього осмислення архетипних образів “землі”, “могил”, “власної хати” (не у конкретно-предметному сенсі, а радше через шевченківське опосередкування, символічно-метафоричному образі власної вітчизни-держави та її атрибутів), “долі”, “пісні” тощо.

Назагал проведення певних паралелей між поетичною спадщиною І.Франка та Д.Макогона, базоване на факті наявності певних ідейно-естетичних відголосків лірики Франка у творчості письменника-вчителя, дозволяє зробити деякі висновки щодо художньо-стильових характеристик текстів. Так, для обох митців характерне поєднання інтимно-особистісної сфери героя з соціальними мотивами, внаслідок чого виникає вже відзначена настроєва бінарність: радість від зустрічі з весною і розчарування в якості організації суспільства, так дисонансний до впорядкованості природи, підкреслення антагонізмів людського світу.

Крім того, і у Франка, і у Макогона органічно співіснують традиційні народнопісенні образи із власне авторськими візіями, індивідуальними свідомими чи підсвідомими почуваннями та нотуванням майбутніх змін. Нагадаємо, що вірш “До весни” написаний у 1905 р. у часи першої російської революції, на яку українці обабіч кордону поклали великі надії. Тут варто згадати також і мозаїчний принцип композиції поезії Д. Макогона, що зустрічаємо і в окремих Франкових віршах, зокрема, у веснянці “Вже сонечко знов по лугах...”, прикметній поєднанням яскравих зорових образів персоніфікованої природи і убогого селянського світу. В цілому спільною бачиться і пафосність названих поезій, зумовлена протестом проти соціальної несправедливості й антигуманності суспільного устрою.

Тож художній світ поетичної творчості Д.Макогона являє собою своєрідну мистецьку амальгаму “олітературеної” західноукраїнської дійсності, дорогих автору суспільно-політичних ідей, “відфольклорних” навіянь та синтезованої внутрішньолітературної сукупної традиції української поезії ХІХ-початку ХХ ст., індивідуальних ідейно-мистецьких преференцій. Визначальними ідейними первнями лірика є ідеали людського активізму, гармонізації світопорядку та взаємин “людина – суспільство”, “людина – природа”. У літературній акцентуації цих лейтмотивів художнього світу митця їм відповідними виявилися засади поезики та образність реалістично-“народницького”, натуралістичного й неоромантичного письма.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Макогон Д.Я. Вибрані оповідання / Підготовка текстів та вступна стаття О.С.Романця. – Львів, 1959. – 121 с.
2. Макогон Д. Мужичькі іділли. Поезії. – Чернівці: “Руська Рада”, 1907. – 61 с.
3. Франко І. “З вершин і низин” // Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук.думка, 1982. – Т.1.
4. Історія української літератури ХІХ ст. (70 – 90-ті роки): У 2 кн.: Підручник / О.Д.Гнідан, Л.С.Дем’янівська, С.С.Кіраль та ін.; За ред. О.Д.Гнідан. – К.: Вища школа, 2003. – Кн.2. – 439 с.
5. Франко І. Зібрання творів: У 50 т. – К.: Наук.думка, 1980. – Т.26.

Присяжна Олеся Дмитрівна кандидат філологічних наук, старший викладач кафедри мовознавства Вінницького національного технічного університету prysyazhnalesya@gmail.com

Prysyazhna Olesya Dmitrievna Candidate of Philology Sciences, Senior Lecturer of Linguistics' Department in Vinnitsa National Technical University prysyazhnalesya@gmail.com